

Identifying Influential Components in Competency-Based Curriculum for Physical Education Student Teachers

Majid Rafiei¹, Seyed Abdollah Hojjati^{2*}, Ali. Imanzadeh³

1. Doctoral student of Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

2. Assistant Professor, Educational Sciences Department, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran

3. Associate Professor, Department of Educational Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran

ABSTRACT

The aim of the present study is to identify the influential components in a competency-based curriculum for physical education student teachers. This research is applied in nature and utilizes a qualitative methodology. A document analysis method was primarily used to develop a conceptual matrix aimed at identifying competencies, characteristics, and examples of curriculum elements based on competencies. The statistical population consists of five groups: (1) academic experts in curriculum planning, (2) employers, (3) graduates of physical education teacher training programs from universities, (4) domestic documents related to the field of physical education teacher training, and (5) domestic and international scientific sources and research published on competency-based curriculum. To identify the competencies of physical education student teachers and to design a competency-based curriculum model, semi-structured individual interviews were conducted until theoretical saturation was achieved. The results indicated that the expected competencies for physical education student teachers are classified into three themes and seven categories. The findings of this research were categorized into the following themes: cognitive competencies (with three categories: specialized knowledge in physical education, general cognitive competencies, and general knowledge), skill-based competencies (with two categories: specialized physical education curriculum skills and general skills), and attitudinal and emotional competencies (with two categories: attitudinal competencies related to the physical education curriculum and general attitudinal competencies). The elements and characteristics of competency-based curriculum components for physical education student teachers include objectives, content, learning activities, methods, and evaluation.

Received: 17 Apr 2024

Accepted: 08 June 2024

Available Online: 18 June 2024

Keywords

curriculum, teacher competency, physical education student teachers, qualitative analysis

How to cite:

Rafiei, M., Hojjati, S.A., & Imanzadeh, A. (2024). Identifying Influential Components in Competency-Based Curriculum for Physical Education Student Teachers. *Study and Innovation in Education and Development*, 4(1), 79-98.

* Corresponding Author:

Dr. Seyed Abdollah Hojjati

E-mail: dr.abdollah.hojjati@bonabiau.ac.ir

© 2024 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

In recent decades, there has been increasing focus on improving competency-based curricula, especially in teacher education programs. Competency-based education emphasizes equipping learners with specific skills and abilities that are directly applicable to their professional and personal lives. This approach contrasts with traditional models that often prioritize theoretical knowledge over practical application. In physical education (PE) teacher training, the focus on competency is especially important, given the diverse set of skills required for effective instruction in this field (21).

Several studies highlight the importance of designing curricula that not only cover core theoretical components but also ensure that student teachers acquire practical competencies related to PE teaching. The development of such programs relies on the collaboration of academic experts, employers, and graduates who have experienced existing training programs (2, 4). Additionally, integrating domestic and international research ensures that the curriculum remains globally relevant while addressing local needs. However, challenges remain in adapting these curricula to match market demands and the evolving role of PE teachers, especially in environments where societal needs are rapidly shifting (3).

This study aims to identify the core components that should be included in a competency-based curriculum for PE student teachers in Iran. By conducting a qualitative analysis of key documents and stakeholder perspectives, this research seeks to develop a model that can guide curriculum design and implementation in higher education institutions.

METHODS AND MATERIALS

This research employs a qualitative methodology, utilizing document analysis and semi-structured interviews to gather data from key stakeholders involved in the design and implementation of PE curricula. The statistical population consists of five groups: academic experts in curriculum planning, employers, PE teacher graduates, relevant domestic documents, and international scientific sources on competency-based curricula. A document analysis was conducted to develop a conceptual framework that identifies core competencies. Additionally, semi-structured interviews were carried out with stakeholders until theoretical saturation was achieved.

The data collected was analyzed using qualitative content analysis. The conceptual matrix developed from the document analysis was used to guide the coding and categorization of interview data. This process allowed the researchers to identify common themes and specific competencies that should be included in the curriculum. The competencies were categorized into cognitive, skill-based, and attitudinal-emotional domains, each consisting of several sub-categories.

FINDINGS

The study identified three main competency domains for PE student teachers: cognitive competencies, skill-based competencies, and attitudinal-emotional competencies. Within these domains, seven specific categories emerged:

Cognitive Competencies: These include specialized knowledge in PE, general cognitive competencies, and general knowledge. Cognitive competencies are essential for understanding the theoretical foundations of PE, as well as the broader educational and social contexts in which PE teachers operate.

Skill-based Competencies: These were divided into specialized PE curriculum skills and general teaching skills. The former includes abilities such as designing and implementing effective PE lessons, while the latter encompasses general pedagogical skills, such as classroom management and student engagement.

Attitudinal-Emotional Competencies: This category includes competencies related to the attitudes and emotional intelligence required for effective PE teaching. For example, teachers need to model positive behaviors, manage their own emotions, and foster a supportive learning environment for students.

The study also identified key curriculum components that should be addressed, including the objectives, content, learning activities, teaching methods, and evaluation strategies. These components must be carefully aligned with the competencies to ensure that PE student teachers are well-prepared for their professional roles.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings of this study are consistent with previous research on competency-based education, particularly in the context of teacher training. Competency-based education emphasizes the development of practical skills that are directly applicable in professional settings. In PE teacher education, this approach is especially relevant given the practical, hands-on nature of the subject (11).

Previous studies have highlighted the need for curricula to balance theoretical knowledge with practical skills, ensuring that graduates are not only knowledgeable but also capable of applying their learning in real-world situations (17). This study confirms the importance of this balance, emphasizing that PE teacher training programs must equip students with both cognitive and practical competencies. The inclusion of attitudinal-emotional competencies is particularly noteworthy, as it reflects the growing recognition of the importance of emotional intelligence in teaching.

However, the study also highlights some challenges in the implementation of competency-based curricula, particularly in terms of aligning the curriculum with market demands and ensuring that students are adequately prepared for the evolving role of PE teachers. This is particularly important in Iran, where societal and educational needs are rapidly changing.

In conclusion, the study provides a comprehensive framework for developing competency-based curricula in PE teacher education. By focusing on cognitive, skill-based, and attitudinal-emotional competencies, this model ensures that student teachers are equipped with the knowledge, skills, and attitudes required for effective PE instruction. Future research should focus on evaluating the implementation of this model in different educational settings, as well as exploring how it can be adapted to meet the needs of other subject areas.

شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار در برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی

مجید رفیعی^۱، سیدعبداله حجتی^{۲*}، علی ایمان زاده^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران
۳. دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار در برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی می‌باشد. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش کیفی می‌باشد. از روش پژوهش اسنادی عمدتاً برای تدوین ماتریس مفهومی در جهت شناسایی شایستگی‌ها و ویژگی‌ها و مصادیق عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی استفاده شد. جامعه آماری متشکل از ۵ گروه می‌باشد. اول، متخصصان دانشگاهی رشته برنامه‌ریزی درسی. دوم، کارفرمایان، سوم، دانش‌آموختگان دوره معلمی تربیت بدنی فارغ التحصیل از دانشگاه‌ها چهارم، اسناد داخلی مرتبط با رشته معلمی تربیت بدنی و پنجم، منابع علمی و پژوهش‌های داخلی و خارجی منتشر شده مرتبط با برنامه درسی مبتنی بر شایستگی می‌باشند. جهت شناسایی شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت بدنی و همچنین طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی از مصاحبه نیمه ساختاریافته فردی تا رسیدن به حد اشباع نظری، استفاده شد. نتایج نشان داد که شایستگی‌های مورد انتظار از دانشجو-معلمان تربیت بدنی در سه درون‌مایه و هفت طبقه جای می‌گیرند. یافته‌های این پژوهش در درون‌مایه‌های شایستگی‌های شناختی (با سه طبقه دانش تخصصی تربیت بدنی، شایستگی‌های شناختی عمومی و دانش عمومی)؛ شایستگی‌های مهارتی (با دو طبقه مهارت‌های تخصصی برنامه درسی تربیت بدنی و مهارت‌های عمومی) و شایستگی‌های نگرشی و عاطفی (با دو طبقه شایستگی‌های نگرشی برنامه درسی تربیت بدنی و شایستگی‌های نگرشی عمومی) به دست آمد. عناصر و ویژگی‌های عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی دانشجو-معلمان تربیت بدنی شامل هدف‌ها، محتوا و فعالیت‌های یادگیری، روش، ارزشیابی می‌باشد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۹

تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۳/۰۳/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۸

واژگان کلیدی

برنامه درسی، شایستگی معلمان، دانشجو-معلمان تربیت بدنی، تحلیل کیفی

شیوه ارجاع دهی:

رفیعی، مجید، حجتی، سیدعبداله، و ایمان زاده، علی. (۱۴۰۳). شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار در برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۴(۱)، ۷۹-۹۸.

تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. © ۱۴۰۳
انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

نویسنده مسئول:

دکتر سیدعبداله حجتی

پست الکترونیکی: dr.abdollah.hojjati@bonabiau.ac.ir

پرورش افراد برای ورود به آموزش عالی و بازار کار، توسط آموزش و پرورش بایستی به گونه‌ای صورت پذیرد که شایستگی‌های لازم را در آن‌ها ایجاد نماید و این تحقق نخواهد یافت مگر آنکه برنامه‌های درسی به گونه‌ای طراحی شده باشند که این شایستگی‌ها را در دانش‌آموختگان ایجاد و تقویت نمایند. لذا بازنگری و طراحی برنامه‌های درسی مبتنی بر شایستگی می‌تواند به عنوان گامی در راستای تقویت و احیای شایستگی‌های دانش‌آموختگان متناسب با نیازهای جامعه در نظر گرفته شود و شایستگی‌های لازم را در آن‌ها پدید آورد و موجبات موفقیت آن‌ها را در موقعیت‌های مختلف فراهم نماید. در پژوهشی، اکثریت پاسخ‌دهندگان، برنامه‌های درسی موجود را در کمک به دانشجویان برای احراز قابلیت‌های شغلی لازم و ارائه دانش کاربردی و انطباق با نیازهای بازار کار تا حدودی موفق و ناموفق تشخیص داده‌اند و همچنین میزان مشارکت مجریان در تهیه و تدوین برنامه و ارزیابی را خیلی کم دانسته‌اند امروزه مشکلاتی در مورد عدم سازگاری برنامه‌های درسی با تقاضای بازار کار و موفق نبودن برنامه‌های درسی در کمک به دانشجویان برای کسب اطلاعات و مهارت‌های لازم برای ایفای نقش مؤثر در دنیای کار متحول امروزی مشاهده می‌شود (1, 2).

بنابراین با توجه به نتایج پژوهش فوق‌الذکر، می‌توان مشکلاتی از قبیل: عدم سازگاری برنامه‌های درسی با تقاضای بازار کار و موفق نبودن برنامه‌های درسی در کمک به دانشجویان برای کسب اطلاعات و مهارت‌های لازم به منظور ایفای نقش مؤثر در دنیای کار را از دلایل عدم موفقیت یک برنامه تلقی نمود. بنابراین تحقق یافتن اهداف فوق‌الذکر منوط به وجود شرایط و منابع و ابزاری است که از آن جمله، برنامه‌های درسی در دانشگاه‌های ایران است. به همین دلیل، دست‌اندرکاران مربوطه بایستی زمینه‌های لازم را برای بررسی و سپس ارائه برنامه‌های درسی جالب‌تر و پربارتر فراهم نمایند. بنابراین برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها باید به گونه‌ای باشند که توانایی، صلاحیت یا شایستگی‌های لازم را در دانشجو و دانش‌آموخته به وجود آورند و از تناسب لازم برخوردار باشند. لذا بازنگری و طراحی برنامه‌های درسی دانشگاهی در راستای اصلاح شرایط یادشده ضروری به نظر می‌رسد (3, 4).

برای تشریح اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق می‌توان حداقل سه بعد مرتبط به هم را مورد توجه قرار داد. بعد اول، اهمیت و سودمندی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی در حوزه آموزش. بعد دوم، ارتباط تنگاتنگی است که از طریق این نوع برنامه درسی با دنیای کار به وجود می‌آید. بعد سوم، مربوط به اهمیت نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر است. در ارتباط با بعد اول، اگر کسب مهارت‌ها و شایستگی‌های را یکی از اهداف مهم نظام آموزش عالی و برنامه درسی قلمداد کنیم، برنامه درسی مبتنی بر شایستگی با توجه به ویژگی‌های خاصی که دارد می‌تواند تا حد زیادی در نیل به این هدف کارگشا باشد. ویژگی‌هایی از قبیل قرار دادن دانش و اطلاعات مناسب و مرتبط با ایفای نقش و وظایف حرفه‌ای در اختیار یادگیرندگان، تأکید بر یادگیری و ارتقای مهارت‌های فراگیران تا رساندن آنان به توانمندی و اجرای موفقیت‌آمیز و مؤثر مهارت‌هایشان، تأکید بر تغییر دانش، نگرش و مهارت فراگیران به صورت توأمان (5)، حداقل سه دلیل بر ضرورت و اهمیت برنامه درسی مبتنی بر شایستگی وجود دارد: (۱) تأکید بر رشد اقتصادی و تمرکز بر قابلیت‌های

نیروی انسانی در ایجاد و تسریع این رشد. ۲) تأکید بر ایجاد ارتباط بین نظام آموزشی و دنیای کار. ۳) رویکرد شایستگی سازگار با تغییرات است. تغییراتی که از ویژگی‌های بارز جوامع امروزی بشمار می‌رود (6).

در ارتباط با اهمیت و ضرورت تحقیق در بعد دوم باید اشاره شود که یکی از مبانی سیاست‌گذاری در آموزش عالی، بررسی کم و کیف آموزش با دنیای کار است. با پرورش نیروهای موردنیاز بازار کار می‌توان تا حدی بحران عدم تعادل بین آموزش و بازار کار را کنترل نمود و با ایجاد تحولات اساسی در رشته‌های تحصیلی و محتوای برنامه درسی و حتی انتخاب دانشجو و همچنین با انجام اصلاحات در عوامل ساختاری خارج از آموزش عالی که از عوامل تأثیرگذار محسوب می‌شوند، می‌توان کار آیی نظام آموزش عالی را افزایش داد (7, 8). در این زمینه دانشگاه‌ها برای پرورش نیروی انسانی بایستی به شناسایی شرایط شغلی و مهارت‌های لازم موردتقاضا بپردازند. آموزش عالی می‌تواند با شناسایی نیازهای جدید در سطح محلی، منطقه‌ای، ملی و حتی جهانی و با همکاری و مشارکت مستمر و تعامل جدی با دنیای کار و بخش تولید دانشجویان را جهت توسعه درازمدت یا پایدار آماده سازد (9). نیل به موارد عنوان‌شده در بعد دوم اهمیت این پژوهش، در سایه برنامه درسی مبتنی بر شایستگی تسهیل می‌شود.

بعد سوم اهمیت و ضرورت این پژوهش به نتایج پژوهش حاضر اختصاص دارد. از آنجاکه مهم‌ترین گام و سنگ زیرینا در تهیه برنامه‌های درسی مبتنی بر شایستگی، طراحی الگوی شایستگی است (10) و از آنجاکه یکی از اهداف پژوهش حاضر طراحی و اعتبار یابی الگوی شایستگی هست، می‌توان با تحلیل ابعاد شایستگی‌های به‌دست‌آمده از الگوی پژوهش حاضر، در تدوین اهداف، طراحی محتوا، طرح‌های نیازسنجی آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و ارزشیابی آموزشی بهره برد. از سوی دیگر، آگاهی از شایستگی‌های اساسی رشته برنامه‌ریزی درسی، چشم‌اندازی جامع نسبت به آنچه در طی دوره تحصیلی باید کسب شود، برای دانش‌آموختگان ارائه می‌دهد که الگوی به‌دست‌آمده از این پژوهش تا حد زیادی می‌تواند در نیل به این چشم‌انداز راه گشا باشد. موضوع دیگر در بعد سوم اهمیت این پژوهش این است که در این پژوهش الگوی شایستگی و الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی طراحی و ارائه می‌شود که بیشتر جنبه همگانی داشته و می‌تواند با توجه به شرایط کنونی رشته برنامه درسی در ایران، مورد استفاده دست‌اندرکاران نظام آموزش عالی به‌ویژه طراحان و برنامه‌ریزان درسی قرار گیرد. بر این اساس هدف از پژوهش حاضر شناسایی مؤلفه‌های تأثیر گذار در برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی می‌باشد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش کیفی می‌باشد. در پژوهش حاضر، از روش پژوهش اسنادی عمدتاً برای تدوین ماتریس مفهومی در جهت شناسایی شایستگی‌ها و ویژگی‌ها و مصادیق عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی استفاده شد. به بیان دیگر، با توجه به ارائه فرایند، مراحل و ماهیت الگوها بر اساس روش توصیفی-استنتاجی بود و محتوای الگوها به روش تحلیل محتوای کیفی و روش اسنادی (انجام مصاحبه‌ها و بررسی اسناد و متون) بدست آمد.

جامعه این پژوهش متشکل از ۵ گروه می‌باشد. اول، متخصصان دانشگاهی رشته برنامه‌ریزی درسی. دوم، کارفرمایان، که عبارتند از سازمان‌ها و ادارات (دانشگاهها و گروه‌های آموزشی، بخش‌های صفی و ستادی سازمان‌ها و ادارت مربوط به وزارت آموزش و پرورش، سازمان‌های فعال در زمینه برنامه ریزی درسی و آموزشی مانند سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و غیره) که دانشجو-معلمان تربیت بدنی می‌توانند پس از فراغت از تحصیل، در آن‌ها مشغول به کار شوند. سوم، دانش‌آموختگان دوره معلّمی تربیت بدنی فارغ التحصیل از دانشگاه‌ها چهارم، اسناد داخلی مرتبط با رشته معلّمی تربیت بدنی و پنجم، منابع علمی و پژوهش‌های داخلی و خارجی منتشر شده مرتبط با برنامه درسی مبتنی بر شایستگی می‌باشند.

جهت شناسایی شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت بدنی و همچنین طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی از مصاحبه نیمه ساختاریافته فردی تا رسیدن به حد اشباع نظری، استفاده شد. در تجزیه و تحلیل اطلاعات کیفی حاصل از مصاحبه‌های فردی از تحلیل کیفی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از متون و منابع علمی در جهت شناسایی ویژگی‌ها و مصادیق عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی با عنایت به روش پژوهش اسنادی، داده‌ها با فنون تحلیل کیفی متون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱. منابع، ابزار و فنون جمع آوری داده‌های مورد نیاز

ردیف	سوالات پژوهش	جامعه	نمونه	روش تحلیل داده ها	ابزار و فنون گردآوری داده ها
۱	شایستگی‌های (شناختی، مهارتی و نگرشی و عاطفی) دانشجو-معلمان تربیت بدنی از دیدگاه متخصصان کدامند؟	صاحب‌نظران و متخصصان	نمونه منتخب برای شایستگی‌ها ۹ نفر از متخصصان دانشگاهی دارای مدرک دکتری و بالاتر	تدوین ماتریس مفهومی جهت شناسایی شایستگی‌ها	مصاحبه ماتریس مفهومی کدگذاری
۲	شایستگی‌های (شناختی، مهارتی و نگرشی و عاطفی) دانشجو-معلمان تربیت بدنی از دیدگاه کارفرمایان کدامند؟	کارفرمایان	نمونه منتخب برای شایستگی‌ها ۶ نفر از متخصصان سازمان‌های مذکور با مدارج علمی بالا	تدوین ماتریس مفهومی جهت شناسایی شایستگی‌ها	مصاحبه ماتریس مفهومی کدگذاری
۳	شایستگی‌های (شناختی، مهارتی و نگرشی و عاطفی) دانشجو-معلمان تربیت بدنی از دیدگاه دانش‌آموختگان کدامند؟	دانش‌آموختگان	نمونه منتخب برای شایستگی‌ها ۱۳ نفر از دانش‌آموختگان مرتبط با برنامه ریزی درسی	تدوین ماتریس مفهومی جهت شناسایی شایستگی‌ها	مصاحبه ماتریس مفهومی کدگذاری
۴	الگوی شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی چگونه است؟	اسناد جدید رشته برنامه درسی، صاحب‌نظران و کارفرمایان	مجموعاً ۱۵ نفر از متخصصان دانشگاهی و صاحب‌نظران و اسناد علمی مربوطه	شایستگی‌های مستخرج از سند برنامه درسی، رشته معلّمی تربیت بدنی	بررسی اسناد با توجه به ماتریس مفهومی کدگذاری ترکیب داده‌های سوالات از ۱ تا ۳ و نتایج بررسی سند رشد برنامه درسی
۵	الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی چگونه است؟	منابع علمی، متون و اسناد	در طراحی الگو ۹ نفر از متخصصان و منابع علمی موجود	طراحی سوال‌های مصاحبه مصاحبه با متخصصان استخراج ویژگی‌های معلّمی تربیت بدنی از مصاحبه‌ها	مرور پیشینه و اسناد تحلیل کیفی متون مصاحبه فیش برداری پرسشنامه باز پاسخ

یافته‌ها

نتایج نشان داد از کلیه مشارکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها (۲۸ نفر)، ۶ نفر کارفرما (۵ نفر مرد و ۱ نفر زن)، ۹ نفر متخصص (۷ نفر مرد و ۲ نفر زن) و ۱۳ دانش‌آموخته (۸ نفر مرد و ۵ نفر زن) بودند. میانگین سنی کارفرمایان ۳۹، متخصصان دانشگاهی ۴۶ و دانش‌آموختگان ۳۰ بود. از بین کارفرمایان ۴ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۲ نفر دارای مدرک دکتری بودند. همچنین کلیه متخصصین مشارکت‌کننده در مصاحبه‌ها (۹ نفر) دارای مدرک دکتری بوده و کلیه دانش‌آموختگان نیز (۱۳ نفر) فارغ‌التحصیل معلّمی تربیت‌بدنی بودند. میانگین سابقه کاری کارفرمایان ۱۳ سال، متخصصان ۱۴ سال و دانش‌آموختگان ۶ سال بود. همچنین کمترین سابقه کاری در گروه دانش‌آموختگان، و بیشترین سابقه کاری در گروه متخصصان بود.

از آنجا که روش تجزیه و تحلیل و کدگذاری داده‌ها در این پژوهش با تحلیل داده‌ها با به‌کارگیری یک طبقه‌بندی از قبل مشخص شده که بر اساس مبانی نظری و پیشینه به‌دست‌آمده است، آغاز شده است. جداول (۲) و (۳) ماتریس مفهومی به‌دست‌آمده از مبانی نظری و پیشینه پژوهش در جهت کدگذاری داده‌های حاصل از انجام مصاحبه‌ها و مرور پیشینه را در جهت شناسایی شایستگی‌ها و ویژگی‌ها و مصادیق عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی، نشان می‌دهند.

جدول ۲. ماتریس مفهومی مستخرج از پیشینه و مبانی نظری (جهت تدوین شایستگی‌ها)

ردیف	درون‌مایه‌ها	طبقه‌ها	تعریف	مثال	کد
۱	شایستگی شناختی	دانش تخصصی تربیت‌بدنی	مجموعه دانش، معلومات و مهارت‌های فکری و ذهنی که انتظار می‌رود دانشجویان پس‌گذراندن دوره معلّمی تربیت‌بدنی به آن‌ها نائل شوند.	شناخت علایق و توانایی‌های ذهنی	۱
		-شایستگی‌های شناختی عمومی	تحصیلات مرتبط با رشته تربیت‌بدنی، مدرک مربی‌گری درجه ۲ یا ۳ در رشته‌های ورزشی، واحد تمرین دبیری در مدارس، اصول تدریس تربیت‌بدنی، به‌روز بودن دانش و مهارت در تربیت‌بدنی و علوم تناسب‌اندام، اعتمادبه‌نفس، داشتن قدرت بیان.	یادگیرنده مهموئی و شریعتمداری، (۱۳۹۵)	
				به‌روز بودن در مباحث نظری رشته (یوسفی افرشته و همکاران، ۱۳۹۷)	
				داشتن توانایی تفکر انتقادی (مونری، ۲۰۱۸)	

۲	مهارت‌های شایستگی مهارتی	مجموعه مهارت‌ها و توانایی‌های عملی که دانش آموخته معلّمی تربیت‌بدنی باید دارای آن‌ها باشد تا بتواند در محیط کار عملکرد موفق داشته باشد. آگاهی از چگونگی اجرای کلاس تربیت‌بدنی، اجرای تکنیک‌ها و تاکتیک‌های ورزشی، طراحی طرح درس جلسه‌ای، ترمی، سالیانه و چندساله، مهارت و علاقه برای جست‌وجوی یافته‌ها و روش‌های جدید در تدریس، الگوهای کاربردی روش تدریس، برنامه‌ریزی منظم برای سنجش، ارزیابی و ثبت پیشرفت دانش‌آموزان به صورت ماهیانه، در طول و انتهای ترم، شناخت استعدادها و ورزشی، روش‌ها و اصول پیش‌گیری از آسیب‌دیدگی دانش‌آموزان، اجرا و تطبیق کلاس تربیت‌بدنی برای دانش‌آموزان معلول، تغذیه ورزشی، اجرای اصول کمک‌های اولیه، توانایی جذب دانش‌آموزان به تفریحات و بازی‌های فعال، استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش تربیت‌بدنی. ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای پیشرفت در مهارت‌های ورزشی، روانشناسی ورزشی، ایجاد انگیزه و نشاط در کلاس درس خلاقیت و نوآوری در تدریس، ایجاد محیطی برای پذیرش مسئولیت و انجام کار گروهی و مستقل دانش‌آموزان، حل مسئله در زمان بروز معضلات.
۳	شایستگی‌های نگرشی و عاطفی	مجموعه علائق، نگرش‌ها، رغبت‌ها، نظام ارزشی و اعتقادی که انتظار می‌رود یک دانش‌آموخته معلّمی تربیت‌بدنی دارای آن‌ها باشد تا بتواند در محیط کار با موفقیت ایفای نقش کند. الگو بودن در شیوه استفاده و نگهداری صحیح از تسهیلات و تجهیزات تربیت‌بدنی، لباس و کفش ورزشی در ساعات تدریس تربیت‌بدنی، رفتار در شأن و اعتبار حرفه معلّمی تربیت‌بدنی. رفع نقص‌های وسایل ورزشی، استفاده از لباس و کفش ورزشی مناسب و زیبا، ایمن‌سازی حیاط و سالن ورزشی مدرسه، آموزش نکات بهداشتی، آشنایی با نحوه نگهداری از تجهیزات ورزشی و به‌کار بستن آن.

جدول ۳. ماتریس مفهومی مستخرج از پیشینه و مبانی نظری (جهت شناسایی ویژگی‌ها و مصادیق عناصر برنامه

درسی مبتنی بر شایستگی دانشجو-معلمان تربیت‌بدنی)

ردیف	درون‌مایه‌ها	تعریف	مثال	کد
۱	هدف	آنچه برنامه درسی در پی تحقق آن است. هدف‌ها، حد یادگیری را تعیین کرده و مشخص می‌کند که در هر زمینه یادگیرنده تا چه حدی پیش رود (رضوی، ۱۳۹۸) که در فقدان آن، نمی‌توان در مراحل برنامه‌ریزی درسی تصمیمی گرفت (ملکی، ۱۳۹۰).		۴
۲	محتوا و فعالیت‌های یادگیری	آنچه باید آموخته شود شامل حقایق، مفاهیم، اصول و نظریه‌ها و تعمیم‌ها است. محتوا همچنین به فرایندهای شناختی اشاره می‌کند که یادگیرندگان در موقع تفکر درباره محتوا مورداستفاده قرار می‌دهند (ملکی، ۱۳۷۷). فعالیت‌های یادگیری نیز به مجموعه فرصت‌هایی گفته می‌شود که برای تحکیم و تعمق آموخته‌های یادگیرنده در برنامه درسی ارائه می‌شود (سراجی، ۱۳۸۷).		۵
۳	روش تدریس (اجرا)	فعالیت تعاملی است که مبتنی بر ارتباط کلامی و معطوف به یادگیری یا تغییر روش‌های رفتار (موسی پور، ۱۳۸۳).		۶
۴	ارزشیابی	عبارت است از فرایندی است که برای گردآوری اطلاعات موردنیاز جهت تصمیم‌گیری درباره دانش‌آموزان، برنامه درسی و سیاست‌های آموزشی مورداستفاده قرار می‌گیرد (سیف، ۱۳۸۳). ارزشیابی فرایندی است که برای داوری در زمینه تناسب تصمیمات برنامه درسی به کار می‌رود (نوروز زاده و فتحی واجار گاه، ۱۳۸۷).		۷

در جداول (۲) و (۳) درون مایه‌ها، طبقه‌های نمایش داده شده و همچنین ابعاد و تعاریف ارائه شده، از مبانی نظری و ادبیات موضوع استخراج شده است. ستون مثال‌ها، بیانگر مضامین و مصادیقی هستند که می‌توانند در درون مایه و طبقات ماتریس مفهومی گنجانده شوند. همچنین کدهای ستون آخر جداول، جهت شناسایی مضامین و مصادیق‌ها در نظر گرفته شده است.

کدگذاری به عمل آمده از مصاحبه با متخصصان نشان داد که شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت‌بدنی مطابق با ماتریس مفهومی تدوین شده است. در جدول (۴) شایستگی‌های شناختی، مهارتی، نگرشی و عاطفی دانشجو-معلمان از دیدگاه متخصصان رشته معلّمی تربیت‌بدنی ارائه شده است.

جدول ۴. شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت‌بدنی از منظر متخصصان رشته

ردیف	درون مایه‌ها	طبقه‌ها	تعریف
شایستگی	شناختی	دانش تخصصی تربیت‌بدنی	شناخت ماهیت رشته تربیت‌بدنی (نظر و عمل)- شناخت وضعیت رشته در نظام آموزشی و جامعه- شناخت کارفرمایان رشته تربیت‌بدنی- شناخت فلسفه‌های محض و تسلط بر فلسفه‌های تعلیم و تربیت- شناخت ابزارهای معرفتی- نظریه‌های برنامه درسی تربیت‌بدنی- شناخت نظام داخلی برنامه درسی تربیت‌بدنی - شناخت واژگان تربیت‌بدنی و تفاوت آن‌ها- آشنایی با تاریخ تربیت‌بدنی ایران و جهان- شناخت نظریه‌های افراد معروف حوزه تربیت‌بدنی- آشنایی با مبانی روان‌شناختی و جامعه‌شناختی و سیاسی تربیت‌بدنی- تسلط بر مباحث نظری طراحی، اجرا و ارزشیابی تربیت‌بدنی- مبانی نظری مهندسی برنامه درسی تربیت‌بدنی- آشنایی با رویکردها و الگوهای تربیت‌بدنی- شناخت عناصر اصلی برنامه درسی تربیت‌بدنی- توانایی استفاده از متون خارجی به‌ویژه انگلیسی- بوم‌شناسی تربیت‌بدنی- نظریه‌های یادگیری، نظریه‌های برنامه درسی تربیت‌بدنی، الگوهای برنامه‌ریزی تربیت‌بدنی، رویکردهای برنامه‌ریزی درسی تربیت‌بدنی، نیازسنجی، هدف‌گذاری، تلفیق در محتوا، شناخت‌الگوها، روش‌ها و فنون تدریس، ارزشیابی- آگاهی از اسناد بالادستی آموزش و پرورش جامعه خود، نوع نظام آموزشی- آشنایی با آمار و تسلط بر روش‌های پژوهش- آشنایی با روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و فلسفه- اقتصاد آموزش و پرورش- شناخت درون‌داد، فرایند و برونداد برنامه درسی تربیت‌بدنی.
شایستگی شناختی عمومی			تعادل در نگاه عملی و نظری به تربیت‌بدنی- مهارت در تحلیل فلسفی- تفکر انتقادی- مهارت ایده پردازی و نظریه‌پردازی- آشنایی با نرم‌افزارهای تحلیل داده، تناسب‌انداز، اعتمادبه‌نفس، داشتن قدرت بیان
دانش عمومی			آشنایی با هنرها- آشنایی با فناوری ارتباطات و اطلاعات.
مهارتی	مهارت تخصصی تربیت‌بدنی		طراحی برنامه درسی تربیت‌بدنی- برنامه‌ریزی درسی- مربیگری- مهارت استادی- توانایی پیوند آرمان‌های تربیتی با ملزومات جامعه- تحلیل مسئله‌های ساختاری و انعکاس در برنامه درسی تربیت‌بدنی- کاربست نظریه‌های تربیت‌بدنی - مهارت برقراری پیوند بین متربی و تربیت‌بدنی- تدوین برنامه درسی- کمک به اجرا و ارزشیابی تربیت‌بدنی- مهارت پژوهشگری- مهارت کار گروهی و تیمی- مهارت تدوین کتاب درسی- اعتبارسنجی کتاب‌های درسی- مهارت تدوین گزارش علمی و یا مقاله علمی.
			آگاهی از چگونگی اجرای کلاس تربیت‌بدنی، اجرای فن‌ها و تاکتیک‌های ورزشی، طراحی طرح درس جلسه‌ای، ترمی، سالیانه و چندساله، مهارت و علاقه برای جست‌وجوی یافته‌ها و روش‌های جدید در تدریس، الگوهای کاربردی روش تدریس، برنامه‌ریزی منظم برای سنجش، ارزیابی و ثبت پیشرفت دانش‌آموزان به‌صورت ماهیانه، در طول و انتهای ترم، شناخت استعدادها و ورزشی، روش‌ها و اصول پیشگیری از آسیب‌دیدگی دانش‌آموزان، اجرا و تطبیق کلاس تربیت‌بدنی برای دانش‌آموزان معلول، تغذیه ورزشی، اجرای اصول کمک‌های اولیه، توانایی جذب دانش‌آموزان به تفریحات و بازی‌های فعال، استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش تربیت‌بدنی.
مهارت عمومی			خلاقیت و نوآوری در تدریس، ایجاد محیطی برای پذیرش مسئولیت و انجام کار گروهی و مستقل دانش‌آموزان، حل مسئله در زمان بروز معضلات.
			شناخت مسائل نظام آموزشی جامعه- مهارت بومی‌سازی- مهارت تلفیق نظر و عمل- مهارت به‌کارگیری فناوری ارتباطات و اطلاعات.

اعتقاد به اراده و اختیار یادگیرنده- علاقه‌مند به حوزه تربیت‌بدنی- نگاه علمی به تربیت‌بدنی -نگرش بین‌رشته‌ای داشتن- علاقه‌مند به رشد و توسعه رشته تربیت‌بدنی- علاقه‌مند به پیگیری مسائل مرتبط به اجرای برنامه درسی تربیت‌بدنی- کنجکاوی نسبت به امر تعلیم و تربیت- علاقه‌مند به پیگیری و ادامه مطالعات خود در رشته تربیت‌بدنی- علاقه‌مند به روزآمد نمودن خود در حوزه مطالعات تربیت‌بدنی- علاقه‌مند به ترویج رشته تربیت‌بدنی- اعتقاد بر اهمیت ارزشیابی در برنامه درسی تربیت‌بدنی- اعتقاد به مشارکت ذینفعان در ارزشیابی تربیت‌بدنی. راهنمایی تحصیلی و رفتاری دانش‌آموزان در حد متعارف، توانمندی آموزش رفتار مناسب و اخلاق‌مداری به دانش‌آموزان، آموزش رفتار مناسب به دانش‌آموزان در داخل و خارج از محیط ورزشی، پرورش همه‌جانبه شاگردان.	نگرشی و نگرشی عاطفی تربیت‌بدنی	شایستگی
اعتقاد به اثربخشی بومی‌سازی - روحیه پژوهشگری-تعهد نسبت به تعلیم و تربیت- احترام به علم و عالم، ارتباط مناسب و تعامل با اولیای دانش‌آموزان، مدیر، کادر اجرایی و معلمان دیگر، دفاع از حقوق درس تربیت‌بدنی، توانایی جلب اعتماد دانش‌آموزان، رفتار محترمانه با دانش‌آموزان. الگو بودن در شیوه استفاده و نگهداری صحیح از تسهیلات و تجهیزات تربیت‌بدنی، لباس و کفش ورزشی در ساعات تدریس تربیت‌بدنی، رفتار در شأن و اعتبار حرفه معلمی تربیت‌بدنی.	نگرشی عمومی	شایستگی

کدگذاری به عمل آمده از مصاحبه با کارفرمایان نشان داد که شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت‌بدنی مطابق با ماتریس مفهومی تدوین شده است. در جدول (۵)، شایستگی‌های شناختی، مهارتی، نگرشی و عاطفی این دانشجویان از دیدگاه کارفرمایان رشته معلمی تربیت‌بدنی آمده است.

جدول ۵. شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت‌بدنی از منظر کارفرمایان این رشته

ردیف	درون مایه‌ها	طبقه‌ها	تعریف
شایستگی	شناختی	دانش تخصصی تربیت‌بدنی	آشنایی با سند قدیمی و سند بازنگری شده برنامه درسی- شناخت ذی‌نفعان رشته برنامه درسی- شناخت ساختار تاریخی رشته- آشنایی با نیازسنجی - ترمینولوژی و واژه‌شناسی در حوزه برنامه درسی، تسلط بر روانشناسی تربیتی، نظریه‌های یادگیری، رویکردها و پارادایم‌های مشهور روانشناسی تربیتی، آشنایی با فلسفه محض و تسلط بر فلسفه‌های تعلیم و تربیت، الگوهای مختلف برنامه درسی و برنامه‌ریزی درسی، تشخیص نحوه اتخاذ و موقعیت‌شناسی در استفاده از نظریه‌ها و الگوها- دانش عمومی در رشته‌های غیر علوم تربیتی مانند هنر، ریاضی- شناخت الگوهای طراحی آموزشی- شناخت معیارهای انتخاب محتوا- شناخت روش‌های و الگوهای تدریس سنتی و مدرن- فعال و غیرفعال- مطالعات بین‌رشته‌ای مانند رشته آموزش و توسعه- شناخت انواع تفکر- آگاهی از آخرین یافته‌های رشته برنامه درسی- ارزشیابی برنامه درسی- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی- ارزیابی کارایی دوره‌های آموزشی- شناخت انواع برنامه درسی- شناخت منابع مرجع برنامه درسی جهانی و داخلی- شناخت نظام آموزشی و نظام آموزش عالی- شناخت ایدئولوژی ملی برنامه درسی- شناخت بعد سیاسی برنامه درسی.
شایستگی	شناختی عمومی		درک و تحلیل شرایط سیاسی جامعه- جامعه‌نگری فکری- جزءنگر بودن- تفکر دستگاهی یا پیچیده فکر کردن- مهارت‌های فراشناختی- تفکر تحلیلی- تفکر انتقادی.
دانش عمومی			تفکر کل‌نگر- تفکر خلاق- تفکر قیاسی و استقرایی- تفکر سیستمی. شناخت سازمان‌ها، شرکت‌های کارفرما- شناخت ارزش‌های دینی و اعتقادی جامعه و ذی‌نفعان- شناخت ویژگی‌های بوم‌شناختی جامعه- شناخت فرهنگ قالب جامعه.
مهارتی	مهارت تخصصی تربیت‌بدنی	مهارت تخصصی تربیت‌بدنی	مهارت تدریس- مهارت پژوهشگری- مهارت شناسایی وضعیت بازار کار در رشته برنامه درسی- مهارت نیازسنجی آموزشی- مهارت شناخت شغل‌های مرتبط با رشته- شایستگی انتقال آموخته‌های تخصصی برنامه درسی به دیگران و حوزه عمل- مهارت تنظیم روش‌ها بر اساس هدف‌ها و محتوا- طراحی، اجرا و ارزشیابی در بعد نظری و عملی- توانایی آسیب‌شناسی برنامه درسی.
مهارت عمومی			داشتن تجربه مدیریتی- توانایی تلفیق نظر و عمل- مهارت رهبری- برقراری ارتباط با دیگران- مهارت انتقال دانش- ایجاد تعادل بین نظر و عمل.

نگرشی و شایستگی عاطفی	نگرشی و شایستگی تربیت بدنی	نگاه به آموزش عالی به عنوان نهاد سرمایه‌ای- جامعه‌پذیری علمی در رشته- درونی شدن اهمیت رشته برنامه درسی- داشتن موضعی مشخص در برنامه درسی.
	شایستگی عمومی	نقدپذیری- مسئولیت‌پذیری.

جهت طراحی الگوی شایستگی برای دانشجو-معلمان تربیت بدنی، کلیه شایستگی‌های استخراج شده از مصاحبه با متخصصان، دانش‌آموختگان، کارفرمایان که در سؤال‌های پیشین به آن‌ها پرداخته شد و همچنین شایستگی‌های مستخرج از سند چشم‌انداز رشته معلمي تربیت بدنی (۱۴۰۱) باهم جمع شده و از منظر مشارکت‌کنندگان اعتبار یابی شد. جدول (۶) شایستگی‌های مستخرج از سند چشم‌انداز رشته معلمي تربیت بدنی (۱۴۰۱) را نشان می‌دهد.

جدول ۶. شایستگی‌های مستخرج از سند چشم‌انداز رشته معلمي تربیت بدنی (۱۴۰۱)

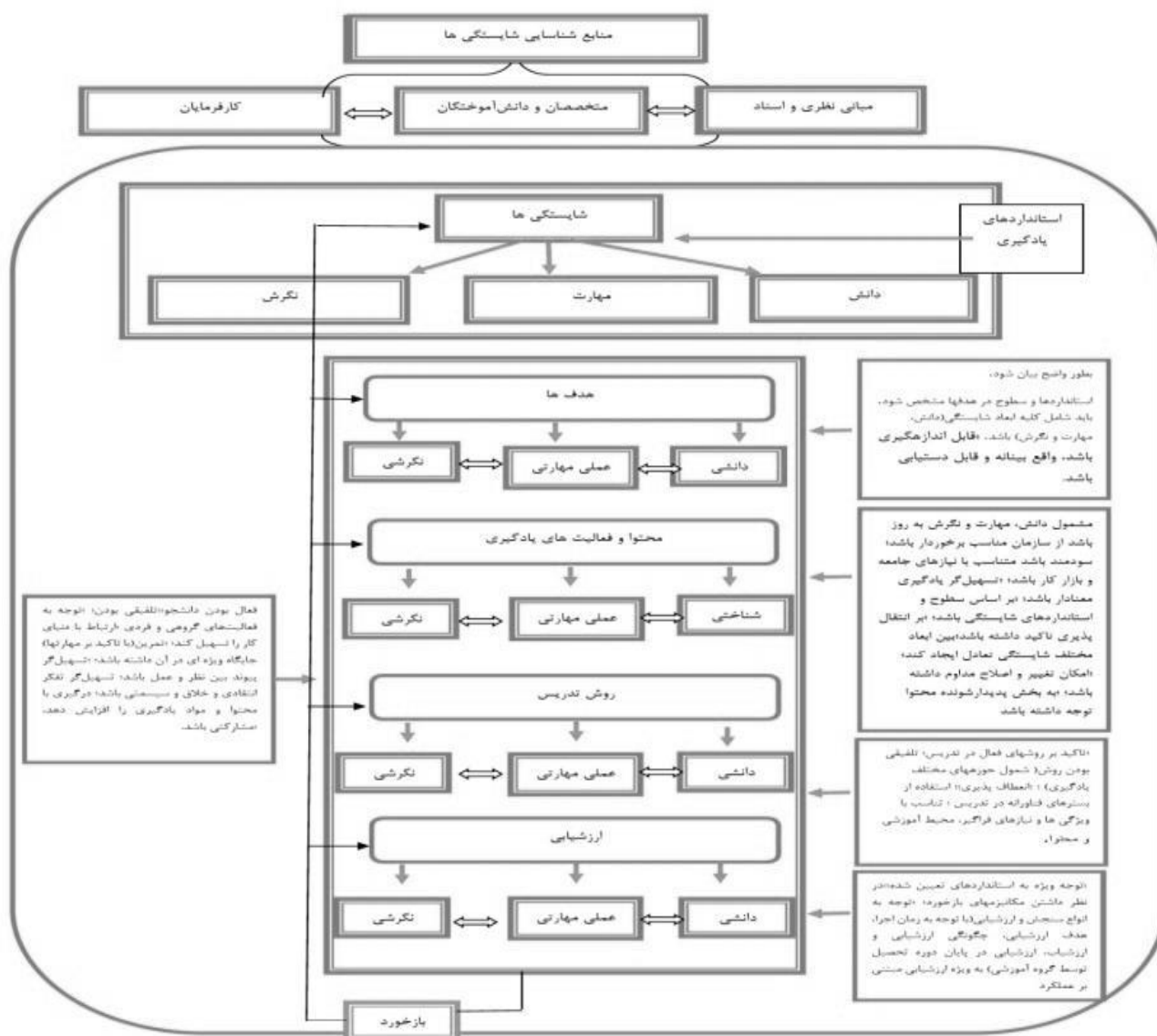
مهارت‌های تخصصی تربیت بدنی	دانش تخصصی تربیت بدنی
مهارت‌های مرتبط با طراحی، اجرا و ارزشیابی تربیت بدنی- مهارت زبان تخصصی- مهارت‌های انجام پژوهش- مهارت کاربست آموخته‌ها- مهارت برقراری پیوند بین نظر و عمل- مهارت در استفاده از فناوری-مهارت در تدریس.	شناخت اصول و مبانی تربیت بدنی- شناخت شیوه‌های طراحی، اجرا و ارزشیابی تربیت بدنی در سطوح مختلف-شناسایی مسائل تربیت بدنی- شناخت فرایندها و الگوی سیاست‌گذاری آموزشی- آشنایی با متون تخصصی تربیت بدنی- شناخت روش‌های آماری و روش‌های تحقیق به‌ویژه روش‌های کیفی- شناخت مبانی فلسفی، اجتماعی و روان‌شناختی تربیت بدنی- شناخت نظریه‌های یادگیری- شناخت الگوهای تدریس- آشنایی با تاریخ تربیت بدنی در داخل و خارج- آشنایی با فناوری اطلاعات و ارتباطات- تربیت بدنی بصورت علمی کاربردی- تربیت معلم- آشنایی با برنامه درسی آموزش مجازی تربیت بدنی- آشنایی با برنامه‌ریزی درسی تربیت بدنی برای بزرگسالان.

برای استخراج شایستگی‌های مذکور (جدول ۶) نیز از روش تحلیل محتوای قیاسی استفاده شده است. به این ترتیب که با توجه به ماتریس مفهومی تدوین شده برای کدگذاری شایستگی‌ها، مصادیقی و مضامینی که در سند رشته معلمي تربیت بدنی مطابق با ماتریس مذکور بود ذیل مفاهیم انتزاعی‌تر (شایستگی‌ها) جای گرفتند. همان‌طور که جدول (۵) نشان می‌دهد، شایستگی‌ها در دو طبقه دانش تخصصی تربیت بدنی و مهارت‌های تخصصی تربیت بدنی شناسایی شده‌اند. با توجه به ماتریس مفهومی کدگذاری، مصادیقی برای بعد نگرش و طبقات شایستگی شناختی عمومی، دانش عمومی و مهارت‌های عمومی مشاهده نشد. شایان ذکر است که کلیه شایستگی‌های استخراج شده از سند رشته معلمي تربیت بدنی با شایستگی‌های مستخرج از مصاحبه‌ها (متخصصان، کارفرمایان و دانش‌آموختگان) هم‌پوشانی دارد. شکل (۱) الگوی شایستگی برای رشته معلمي تربیت بدنی را نشان می‌دهد. الگوی زیر با پالودن و طبقه‌بندی شایستگی‌های به‌دست آمده از دیدگاه متخصصان، دانش‌آموختگان، کارفرمایان و سند رشته معلمي تربیت بدنی به‌دست آمده است.

شکل ۱. عوامل موثر بر شایستگی معلمان

با توجه به ویژگی‌ها و مصادیق به‌دست‌آمده از مبانی نظری و مصاحبه‌ها برای عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی دانشجوی-معلمان تربیت‌بدنی و با عنایت به تجارب پژوهشگران پیشین، الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی طراحی شده است. در شکل (۲) الگوی شماتیک برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجوی-معلمان تربیت‌بدنی ارائه شده است.

شکل ۲. الگوی شماتیک برنامه درسی مبتنی بر شایستگی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که شایستگی‌های مورد انتظار از دانشجوی-معلمان تربیت‌بدنی در سه درون‌مایه و هفت طبقه جای می‌گیرند. یافته‌های این پژوهش در درون‌مایه‌های شایستگی‌های شناختی (با سه طبقه دانش تخصصی تربیت‌بدنی، شایستگی‌های شناختی عمومی

و دانش عمومی؛ شایستگی‌های مهارتی (با دوطبقه مهارت‌های تخصصی برنامه درسی تربیت‌بدنی و مهارت‌های عمومی) و شایستگی‌های نگرشی و عاطفی (با دوطبقه شایستگی‌های نگرشی برنامه درسی تربیت‌بدنی و شایستگی‌های نگرشی عمومی) به دست آمد. شایستگی‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش، آن دسته شایستگی‌هایی هستند که از منظر متخصصان، دانش‌آموختگان و کارفرمایان موجب بهبود عملکرد افراد در محیط کاری و ایفای نقش‌های مرتبط با رشته تحصیلی می‌شوند.

شایستگی‌های شناختی به‌عنوان اولین درون‌مایه با سه‌طبقه دانش تخصصی برنامه درسی تربیت‌بدنی، شایستگی‌های شناختی عمومی و دانش عمومی، بیشترین مواردی بودند که از منظر مشارکت‌کنندگان به‌ویژه متخصصان و دانش‌آموختگان موردتوجه قرار می‌گرفت. در این رابطه مؤمنی مهموئی و شریعتمداری (۱۳۸۸)، در پژوهشی جهت شناسایی شایستگی‌های دانش‌آموختگان کارشناسی رشته آموزش ابتدایی، در طبقه‌بندی شایستگی‌ها در زمینه شناختی، شایستگی‌های این حوزه را در دو بعد دانش عمومی و دانش تربیتی طبقه‌بندی می‌کنند (11). علی‌رغم اینکه پژوهش ایشان در حوزه آموزش ابتدایی صورت گرفته است، اغلب شایستگی‌های حوزه شناختی در این پژوهش، با یافته‌های آن‌ها همسو است.

یکی از شایستگی‌های اساسی در بعد شناختی که قریب به‌اتفاق مشارکت‌کنندگان در این پژوهش بر اهمیت آن تأکید داشتند، داشتن تفکر انتقادی بود. در این رابطه هرماندزیپنا و مونروی (۲۰۱۵) که به شناسایی شایستگی‌های دانشجویان کارشناسی رشته‌های فنی از منظر استادان پرداخته‌اند، داشتن تفکر انتقادی را یکی از مهم‌ترین شایستگی به شمار می‌برند (12).

شایستگی‌های مهارتی دومین درون‌مایه استخراج‌شده بود. طبقات این درون‌مایه عبارت بود از مهارت‌های تخصصی برنامه درسی تربیت‌بدنی و مهارت‌های عمومی. شایان‌ذکر است که در اغلب پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه شایستگی بعد مهارت، یکی از مهم‌ترین ابعاد شایستگی‌ها است. یافته‌های این بعد از شایستگی در پژوهش حاضر با توانایی عمومی و مهارت‌های تربیتی که مؤمنی مهموئی و شریعتمداری (۱۳۸۸)، در پژوهش خود به آن پرداخته‌اند، هماهنگ است. علاوه بر هماهنگی در طبقات مذکور، اغلب شایستگی‌های مهارتی شناسایی‌شده در پژوهش حاضر با مهارت‌های اشاره‌شده در پژوهش ایشان همسو است.

شایستگی‌های مربوط به حوزه عاطفی و نگرش نیز سومین درون‌مایه شناسایی‌شده در این پژوهش بود که طبقات شایستگی‌های نگرشی مختص برنامه درسی تربیت‌بدنی و شایستگی‌های نگرشی عمومی را در خود جای داده بود. این بعد از شایستگی در پژوهش مؤمنی مهموئی و شریعتمداری (۱۳۸۸)، به‌عنوان یکی از ابعاد شایستگی مطرح‌شده و شایستگی‌های حول محور آن قرابت فراوانی به شایستگی‌های شناسایی‌شده در این پژوهش دارد (11). همچنین این درون‌مایه یکی از درون‌مایه‌های اصلی به‌دست‌آمده از پژوهش یوسفی افراشته و همکاران (۱۳۹۳) است (13).

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر در رابطه با کلیه شایستگی‌های دانشجو-معلمان تربیت‌بدنی (الگوی شایستگی) قرابت فراوانی با یافته‌های مرادی و همکاران (۱۳۹۴)، دارد. ایشان در پژوهشی با عنوان «طراحی و ارائه مدل شایستگی برای برنامه‌ریزان درسی» شایستگی‌های برنامه‌ریزان درسی را در چهار خوشه دانش حرفه‌ای و تخصصی (بینش روان‌شناختی، دانش فنی و مهندسی،

تجربه عملی، شناخت بنیادهای بین‌رشته‌ای، هنر تبدیل دانش به عمل و به نیش فلسفی)، اعتقادات و ارزش‌های فردی (تدین و تقوی محوری، تعهد کاری، صداقت و درستکاری و سعه صدر)، مهارت‌های ارتباطی و عملی (نظارت، تیم سازی، مشارکت و همکاری، قدرت تصمیم‌گیری و مدیریت اجرایی) و مهارت‌های ادراکی (تفکر انتقادی، خلاقیت، آینده‌نگری، نوآوری و تغییر، تفکر سیستمی، تفکر روان تحلیلی و انعطاف‌پذیری) شناسایی و طبقه‌بندی کرده‌اند (14).

بخش دیگر یافته‌های این پژوهش، در راستای عناصر و ویژگی‌های عناصر برنامه درسی تربیت‌بدنی بود. عناصر مذکور پس از اعتبار یابی توسط متخصصان و صاحب‌نظران در چهارعنصر هدف، محتوا و فعالیت‌های یادگیری، روش و ارزشیابی به دست آمد. یافته‌های این قسمت از پژوهش با پژوهش‌های پیشین (11, 15-23) حمایت می‌شود. به‌عنوان مثال ریان (۲۰۱۱)، عناصر برنامه درسی در برنامه درسی مبتنی بر شایستگی را عبارت از شایستگی‌های کلی (هدف)، دستاوردهای یا شایستگی‌های خاص (هدف‌های قابل مشاهده و اندازه‌گیری)، تدریس و ارزشیابی می‌داند (15). لنبورگ و همکاران (۲۰۱۱)، در طراحی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی به عناصر شایستگی‌ها، دستاوردهای یادگیری (هدف)، راهبردهای تدریس-یادگیری و ارزشیابی اشاره می‌کنند (17). دیلمور و همکاران (۲۰۱۱) نیز فلسفه، اهداف، استانداردها، آموزش و ارزشیابی را به‌عنوان مهم‌ترین عناصر برنامه درسی در رویکرد شایستگی معرفی می‌کنند (18).

همچنین هدف‌های برنامه درسی مبتنی بر شایستگی دانشجوی-معلم تربیت‌بدنی (پس از طبقه‌بندی کلیه شایستگی‌ها) در سه بعد شایستگی‌های شناختی، مهارتی و نگرشی تدوین شد. یافته‌های این پژوهش در زمینه ویژگی‌های عنصر هدف با پژوهش‌های پیشین هماهنگی دارد. برای مثال به عقیده چنگ (۲۰۱۲)، در برنامه درسی مبتنی بر شایستگی باید هدف‌ها به‌وضوح بیان شود و تصمیمات مربوط به انتخاب مواد آموزشی، محتوا، روش‌های آموزشی و ارزشیابی به‌تبع از اهداف، اتخاذ شود (24). به‌زعم فوگدینگ (۲۰۰۴)، در اهداف برنامه درسی مبتنی بر شایستگی باید به داشتن فعلی که چگونگی و کیفیت عمل یادگیرنده را نشان می‌دهد توجه شده و شرایطی که یادگیرنده در آن باید یادگیری و مهارت خود را بروز دهد بیان شود (24).

یافته‌ها در زمینه عنصر محتوا و فعالیت‌های یادگیری در الگوی پیشنهادی، ویژگی‌هایی از قبیل جامعیت، اعتبار، به‌روز بودن، استفاده از سازمان‌دهی افقی و عمودی مناسب، تناسب با نیازهای جامعه، تأکید بر انتقال‌پذیری و غیره را به دست داد. علاوه بر ویژگی‌های مذکور، در پژوهش حاضر مصادیق مربوط به عنصر محتوا و فعالیت‌های یادگیری را نیز به دست آمد. این بخش از یافته‌ها با نتایج پیشین (17) همسویی دارد.

در زمینه فعالیت‌های یادگیری در برنامه مبتنی بر شایستگی دانشجوی-معلم تربیت‌بدنی نیز ویژگی‌هایی از قبیل فعال بودن دانشجوی، تلفیقی بودن فعالیت‌ها، توجه به فعالیت‌های فردی و گروهی، ارتباط با دنیای کار، تسهیلگر بودن در پیوند بین نظر و عمل و مشارکتی بودن فعالیت‌ها به دست آمد. مصادیقی نیز از قبیل مشارکت دانشجویان، انجام پروژه‌های فردی و گروهی، تدوین مقالات علمی و... برای عنصر فعالیت‌های یادگیری شناسایی شد. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های پیشین (25) حمایت می‌شود

در زمینه عنصر روش برخلاف ویژگی‌های دیگر عناصر، کثرت چندانی مشاهده نمی‌شود. در این زمینه نتایج به دست آمده ویژگی‌های توجه به روش‌های فعال در تدریس، تلفیقی بودن روش (شمول حوزه‌های مختلف یادگیری)، انعطاف‌پذیری، استفاده از بسترهای فناورانه در تدریس و تناسب با ویژگی‌ها و نیازهای فراگیر، محیط آموزشی و محتوا را برای این عنصر نشان می‌دهد. همچنین روش‌هایی از قبیل سخنرانی، روش تمرین، بحث گروهی و... برای این عنصر شناسایی شد. این بخش از یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های پیشین (26) حمایت می‌شود.

در نهایت برای عنصر ارزشیابی در پژوهش حاضر، ویژگی‌های توجه ویژه به استانداردهای تعیین‌شده، در نظر داشتن مکانیسم‌های بازخورد، توجه به انواع سنجش و ارزشیابی (با توجه به زمان اجرا، هدف ارزشیابی، چگونگی ارزشیابی و ارزشیاب، ارزشیابی در پایان دوره تحصیل توسط گروه آموزشی) به ویژه ارزشیابی مبتنی بر عملکرد و جامعیت در ارزشیابی شناسایی شد. مصادیقی از قبیل برگزاری آزمون جامع کتبی یا شفاهی در پایان دوره معلمی تربیت‌بدنی، ارزشیابی مشاهده‌ای مبتنی بر چک‌لیست و... برای این عنصر شناسایی شد.

پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت نقش معلم تربیت‌بدنی در سلامت روح و جسم دانش‌آموزان و دستیابی به اهداف غایی تعلیم و تربیت، در واحد آموزش و تحقیقات وزارت آموزش و پرورش کمیته‌ای جهت تعیین شایستگی‌ها و نیازهای آموزشی معلمان تربیت‌بدنی تشکیل شده و در بازه‌های زمانی کوتاه استانداردهای به‌روز شده‌ای برای معلمان تربیت‌بدنی ارائه کند. فرایند توانمندسازی معلمان تربیت‌بدنی در آموزش و پرورش کشور با توجه به ابعاد فردی، سازمانی و زمینه‌ای نظام‌مند شود. مسئولین آموزش و پرورش به منظور افزایش احساس توانمندی معلمان می‌توانند در فرایند جذب نیرو با کسب اطمینان از تناسب بین شخصیت و مشاغل، ویژگی‌ها، ارزش‌ها، باورها و رفتارهای داوطلبان و تقویت بیش‌ازپیش آن‌ها اهتمام ورزیده و از نظر سازمانی و زمینه‌ای شرایطی را ایجاد کنند که معلمان تربیت‌بدنی بتوانند به نحو مطلوبی کارشان را انجام دهند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Wang D. Research on Intelligent Curriculum Teaching for Art and Design Majors in Colleges and Universities in the Information Age. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*. 2024;9(1). doi: 10.2478/amns-2024-0266.
2. Lee I, Perret B. Preparing High School Teachers to Integrate AI Methods into STEM Classrooms. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*. 2022;36(11):12783-91. doi: 10.1609/aaai.v36i11.21557.
3. He N. The Study on the Curriculum of Elementary School Under the Worldwide Curriculum System. *Creative Education*. 2023;14(03):429-35. doi: 10.4236/ce.2023.143028.
4. Hosseini Largani SM. The Analysis of Curriculum Development in Iran's Higher Education. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. 2023;26(4):1-28.
5. Moon YL. Education Reform and Competency Based Education. *Asia Pacific Education Review*. 2007. doi: 10.1007/BF03029267.
6. Rodriguez BF, Figueroa-Sandoval B, Figueroa KA. Competence training in higher education: the case of the technological master "Prestación De Servicios Profesionales" from The Colegio De Postgraduados (Mexico). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2012;46:2389-94. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.05.490.
7. Abdoli Sajzi A, Talai M, editors. *Competency-based curriculum in higher education. The first international conference on psychology, social sciences and humanities*; 2019.
8. Rahnama Zarbijari B, editor *Curriculum design based on the competency document for the master's course in the curriculum field. The first international conference of educational sciences, psychology and humanities*; 2021.
9. Arefi M. *Strategic curriculum planning in higher education*. Tehran: Shahid Beheshti University Press; 2004.
10. Mohammadi M, Dehdari Rad T. Evaluation of the core competence of the curriculum of the automotive mechanics associate course. *Iranian Curriculum Studies Quarterly*. 2009;5(19):43-64.
11. Momeni Mehmoi H, Kazempour I, Tafarshi M, editors. *Competency-based curriculum planning, a desirable strategy for the development of basic competence* 2010.
12. Hernández-Pina F, Monroy F. A preliminary study of teachers' perception of core competencies for undergraduate students. *Psicología educativa*. 2015;21(1):11-6. doi: 10.1016/j.pse.2015.02.001.
13. Yousefi Afrashteh M, Ghazi Tabatabai M, Gharavi MJ, Bazargan A, Shakohi Yakta M. Expected learning achievements of laboratory science graduates from the point of view of employers: a qualitative research. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences*. 2014.
14. Moradi R, Moradi M, Molki H, Abdali A. Designing and presenting a competency model for curriculum planners. *Qualitative Research in Cultural Studies Curriculum*. 2015.
15. Ryan S. *Development of a competency-based curriculum in the active management of the third stage of labor for skilled birth attendants [Doctoral Dissertation]*: The Ohio State University; 2011.
16. Lenburg C. The framework, concepts and methods of the competency outcomes and performance assessment (COPA) model. *Online Journal of Issues in Nursing*. 1999;4(2). doi: 10.3912/OJIN.Vol4No02Man02.
17. Lenburg CB, Abdur-Rahman VZ, Spencer TS, Boyer SA, Klein CJ. Implementing the COPA Model in Nursing Education and Practice Settings: Promoting Competence, Quality Care, and Patient Safety. *Nursing education perspectives*. 2011;32(5):290-6. doi: 10.5480/1536-5026-32.5.290.
18. Dilmore T, Moore D, Bjork Z. *Implementing Competency-Based Education: A Process Workbook*: University of Pittsburgh Press; 2011.
19. McKimm J. *Curriculum design and development: School of Medicine Imperial College Centre for Educational Development*; 2007.
20. Porcel JM, Casademont J, Conthe P, Pinilla B, Pujol R, Purwanto S, Ardriyati W. Redesigning a Competence-based Syllabus Of English For Information Technology: A Case Study At Unisbank. *Jurnal Ilmiah Dinamika Bahasa dan Budaya*. 2013;8(1):66-76.
21. Wall LA. *An Exploratory Study of Teacher Empowerment and Technical Education in Kentucky [Doctoral Dissertation]*: Western Kentucky University, Bowling Green, Kentucky; 2020.

22. Arjun P. An evaluation of the proposed new curricula for schools in relation to Kuhn's conception of paradigms and paradigm shifts. *South African Journal of Higher Education*. 1998;12(1):20-6.
23. Gonczi A, Hager P, Oliver L. Establishing competency-based standards in the professions. Canberra: Australian Government Publishing Service; 1990.
24. Cheng MS. A competency model for Culinology graduates: Evaluation of the Research Chefs Association's Bachelor of Science in Culinology core competencies [Graduate Thesis]: Iowa State University; 2012.
25. Salari P, Rastegari N. Analysing the Internship Experiences of Supervisors and Teacher-Students of Farhangian University in Elementary Schools of Kerman. *Research in Elementary Education*. 2020;2(3):1-15.
26. Anema MG, McCoy JL. Competency based nursing education: guide to achieving outstanding learner outcomes: Springer Publishing Company; 2009.